

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O‘RTA MAXSUS TA‘LIM
VAZIRLIGI

60910600 – “TIBBIY –BIOLOGIK ISH”
(Fundamental tibbiyot mutaxassisi) ta‘lim yo‘nalishining
MALAKA TAVSIFNOMASI

Toshkent-2021

ISHLAB CHIQILGAN VA KIRITILGAN:

Toshkent tibbiyot akademiyasi

TASDIQLANGAN VA AMALGA KIRITILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi Tibbiyot va farmatsevtika uzluksiz kasbiy ta'lim muassasalararo Muvofiqlashtiruvchi kengash yig'ilishida ma'qullangan.

2021 yil «16» avgust dagi 4 - sonli bayonnoma.

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining 2021 yil «31» avgust dagi 217 - sonli buyrug'ining 3 ilovasi bilan tasdiqlangan.

JORIY ETILGAN:

O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligi

O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi.

MUNDARIJA

1.	Umumiy qoidalar	5
1.1	Ushbu malaka tavsifnomasi davlat me'yoriy hujjati bo'lib, quyidagilar asosida tuzilgan.....	5
	60910600 - TIBBIY –BIOLOGIK ISH ta'lim yo'nalishi	
1.2	FUNDAMENTAL TIBBIYOT MUTAHASSISI bo'yicha malaka tavsifnomasi davlat me'yoriy hujjati bo'lib, quyidagilarni belgilaydi..	6
1.3	Ushbu malaka tavsifnomasi mo'ljallangan.....	6
1.4	Fundamental tibbiyot mutahassisi malaka tavsifnomasi ishlatiladi..	7
1.5	Fundamental tibbiyot mutahassisining kasbiy tayinlanishi va ish faoliyatining shart-sharoitlari.....	7
2.0	Aholi salomatligini saqlash va kasalliklarning oldini olishda (profilaktikasida) Fundamental tibbiyot mutahassisining o'rni	8
2.1	Fundamental tibbiyot mutahassisi bilimi.....	8
2.2	Fundamental tibbiyot mutahassisi ko'nikmasi	8
2.3	Asosiy nazariy bilimlar Fundamental tibbiyot mutahassisi bilishi kerak	9
3	Aholi salomatligini saqlash va kasalliklarning oldini olishda (profilaktikasida) Fundamental tibbiyot mutahassisining o'rni	10
3.1	Fundamental tibbiyot mutahassisining majburiyatlari.....	10
4.	Sog'liqni saqlash birlamchi tizimida ko'rsatiladigan tibbiy yordam hajmi	10
4.1	Ko'rsatiladigan <i>tibbiy yordam</i> darajasiga ko'ra Fundamental tibbiyot mutahassisi tomonidan bajariladigan faoliyat.....	10
4.2	(davolash profilaktika, diagnostika va h.k.) tadbirlarini o'tkazilishi ko'zda tutilgan kasalliklar ro'yhati.....	11
	Fundamental tibbiyot mutahassisi ega bo'lishi shart amaliy ko'nikmalar	
5.	Fundamental tibbiyot mutahassisi quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak.....	27
	Fundamental tibbiyot mutahassisining munosabatlariga ko'yilgan talablar	
6.	Bemorlarga nisbatan Fundamental tibbiyot mutahassisi tomonidan ko'rsatiladigan munosabat.....	33
7.	Uzluksiz kasbiy ta'lim va Fundamental tibbiyot mutahassisining attestatsiyasi	34

1. UMUMIY QOIDALAR

O‘zbekiston Respublikasida zamonaviy sog‘liqni saqlash tizimini yaratishda eng muhim ustuvor yo‘nalish bu aholiga birlamchi tibbiy-profilaktika xizmatlarining keng imkoniyatlari, o‘z vaqtida va yuqori sifatini ta‘minlashdir. Qishloq vrachlik punktlari, qishloq oilaviy poliklinikalari, oilaviy poliklinikalar, tez tibbiy yordam stansiyalari va shoshilinch tibbiy yordam muassasalarida tashkil etilgan klinik diagnostika laboratoriyalari ma‘lum darajada ko‘p muammolarni hal qilishga yordam berdi. Bugungi kunda laboratoriya diagnostikasi, differensial diagnostika va asoratlarni rivojlanishini prognoz qilish, ayniqsa, qishloq joylardagi aholi salomatligi holatini monitoring qilish tizimida sifat yaxshilanish talab etiladi.

Zamonaviy talablarga javob beradigan mutaxassislarni tayyorlash uchun fundamental tibbiyot mutaxassisining ushbu malaka tavsifi asosiy hujjatdir.

Malakaviy tavsif universal tibbiyotda mutaxassislarni tayyorlash va ishlashga qo‘yiladigan talablarni tartibga solishni (birlashtirilishini) ta‘minlaydi.

1.1.Ushbu malaka tavsifnomasi davlat me‘yoriy hujjati bo‘lib, quyidagilar asosida ishlab chiqilgan:

Malaka tavsifi Umumiy amaliyot shifokori va pedagogning tayyorgarligi va faoliyatiga birlashtirilgan, tizimlashtirilgan talablarni ta‘minlaydi.

Bu malaka tavsifi Davlat me‘yoriy hujjati quyidagilar asosida ishlab chiqilgan:

O‘zbekiston Respublikasining “Ta‘lim to‘g‘risida”gi Qonuni.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 05.05.2017 yildagi PQ-2956-sonli “Tibbiy ta‘lim tizimini yanada isloh qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 16 martdagi “SHoshilinch tibbiy yordam tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi PQ-4985-sonli qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy ma‘lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” 2017 yil 27 iyuldagi PQ-3151-son qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 13 sentyabrdagi 718-sonli "Tibbiy xizmatlarning sifatini yaxshilash, tibbiy kadrlar tayyorlashni yanada takomillashtirish uchun birlamchi tibbiy-sanitariya yordamida ko‘rilayotgan profilaktika choralarning samaradorligi uchun javobgarlikni oshirish to‘g‘risida"gi qarori.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 7 dekabrda “O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimini tubdan takomillashtirish bo‘yicha kompleks chora-tadbirlar to‘g‘risida” gi PQ-5590-sonli qarori;

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 29 martdagi "O‘zbekiston Respublikasining birlamchi sog‘liqni saqlash muassasalari faoliyatini tashkil etishni takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida" gi PQ-2857-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Tibbiy va farmatsevtik ta'lim va fan tizimini yanada rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida" 2019 yil 6 maydagi PQ-4310-sonli Qarori;

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2017 yil 27 sentyabrdagi "Tibbiy kadrlar tayyorlashni yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida" gi 769-sonli qarori.

2018 yil 5 iyundagi "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash buyicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3775-sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 25 iyuldagi "Koronavirus pandemiyasini yumshatish, aholining sanitariya-epidemiologik osoyishtaligi va salomatligini saqlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6035-sonli farmoni.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 12 dekabrdagi "YUqumli bo'lmagan kasalliklar profilaktikasi, sog'lom turmush tarzini qo'llab-quvvatlash va aholining jismoniy faolligi darajasini oshirish chora-tadbirlari. to'g'risidagi" PQ-4063 – sonli qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 7 apreldagi PQ-4666-sonli "Tibbiy-sanitariya sohasida kadrlarni tayyorlash va uzluksiz kasbiy rivojlantirishning mutlaqo yangi tizimini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori;

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020 yil 12 noyabrdagi "Birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalari faoliyatiga mutlaqo yangi mexanizmlarni joriy qilish va sog'liqni saqlash tizimida olib borilayotgan islohotlar samaradorligini yanada oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-6110-sonli Farmoni;

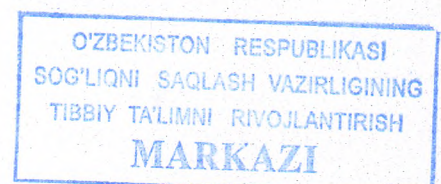
O'zbekiston Respublikasi Oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligining 2021 yil 16 iyuldagi "**Oliy ta'limning Davlat ta'lim standartlarini tasdiqlash to'g'risida**"gi 311-sonli buyrug'i.

**1.2. 60910600-TIBBIY–BIOLOGIK ISH ta'lim yo'nalishi
FUNDAMENTAL TIBBIYOT MUTAHASSISI bo'yicha malaka tavsifnomasi
davlat me'yoriy hujjati bo'lib, quyidagilarni belgilaydi:**

- kasbiy tayinlanish, fundamental tibbiyot mutahassisi faoliyatining asosiy qoidalari va shartlari;
- fundamental tibbiyot mutahassisi uchun malaka talablari;
- fundamental tibbiyot mutahassisining sertifikatiga qo'yiladigan talablar;
- tibbiy oliy o'quv yurtlari, sog'liqni saqlash organlarining fundamental tibbiyot mutahassisining o'qitish va ulardan foydalanish sifati uchun javobgarligi

1.3. Ushbu malaka tavsifnomasi mo'ljallangan:

- tibbiyot oliy ta'lim muassasalari, sog'liqni saqlash tizimi muassasalari (qishloq vrachlik punkti (QVP), qishloq oilaviy poliklinika (QOP), ko'p tarmoqli markaziy poliklinika (KTMP), tez tibbiy yordam stansiyalari);

- tibbiy akademiya, institutlar va ularning filiallari, sog'liqni saqlash organlari (QVP, SSP, qo'shma korxonalar, tez tibbiy yordam stansiyalari);
- sog'liqni saqlash organlari;
- ushbu mutaxassisning mehnatidan foydalanadigan vazirliklar, idoralar, korxonalar (muassasalar va tashkilotlar);
- sog'liqni saqlashning mahalliy organlari;
- tibbiy muassasalar;
- tibbiy birlashmalar.

1.4. Fundamental tibbiyot mutahassisi malaka tavsifnomasi ishlatiladi:

- fundamental tibbiyot mutahassisi uchun mashg'ulotlar maqsadi va mazmuni;
- fundamental tibbiyot mutahassisining kasbiy bilim va ko'nikmalar darajasi;
- tibbiy va tibbiy-ijtimoiy yordamning kafolatlangan hajmi.

kafolatlanadi:

- fundamental tibbiyot mutahassisining o'qitish va tematik takomillashtirish dasturlari;
- ta'limning turli bosqichlarida talabalar va fundamental tibbiyot mutahassislari tayyorlash sifatini baholash mezonlari;
- fundamental tibbiyot mutahassislarni sertifikatlash uchun standart talablar;

tashkillashtiriladi:

- jarayonni o'rganish;
- tibbiy oliy o'quv yurtlariga davogarlarni kasbiy yo'naltirish.

o'tkaziladi:

- bitiruvchilarni sertifikatlash.

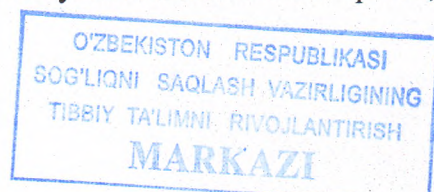
xujjatlantiriladi:

- muassasalar va tashkilotlar bilan fundamental tibbiyot mutahassislarni o'qitish uchun to'g'ridan-to'g'ri shartnoma-buyurtmalar;
- fundamental tibbiyot mutahassislarni yo'llashda mahalliy hokimiyat bilan tuzilgan mehnat shartnomalari.

Malaka tavsifnomasi, fundamental tibbiyot mutahassislarni tayyorlash uchun kafolatlangan kasbiy minimumni aks ettiruvchi davlat tomonidan tartibga solinadigan talablar bilan bir qatorda, mutaxassisning buyurtmachi tashkilotlarining o'ziga xos sharoitida, ma'lum bir universitet bitiruvchilarini tayyorlash darajasiga qo'yiladigan malaka talablarining mintaqaviy va tarmoq xususiyatlarini o'z ichiga olishi mumkin.

1.5. Fundamental tibbiyot mutahassisining kasbiy tayinlanishi va ish faoliyatining shart-sharoitlari:

Fundamental tibbiyot mutaxassisi - bu tibbiy fundamental fanlar bo'yicha tadqiqotlar olib borish, kasallikning patogenezi va patomorfologiyasining molekulyar mexanizmlarini aniqlash, ichki organlar kasalliklari yoki asoratlarni rivojlanish xavfini profilaktika qilish, laboratoriya xizmatining tashkiliy masalalarini hal qilish,

boshqarish bo'yicha zarur nazariy bilimlarga va asosiy amaliy ko'nikmalarga ega bo'lgan malakali mutaxassis. zamonaviy laboratoriya uskunalari bilan ishlaydigan, eksperimental modellashtirish, rejalashtirish asoslarini biladigan, har bir yoshdagi va individual va ijtimoiy-kasbiy guruhlar, shuningdek ekologiya nuqtai nazaridan aholining sog'lig'ini himoya qilish va takomillashtirish bo'yicha chora-tadbirlarni asoslash, ishlab chiqish va amalga oshirish uchun laboratoriya tadqiqotlari sifatini nazorat qilish. tibbiyot va biologiyaning fundamental yo'nalishlari bo'yicha ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirish.

Fundamental tibbiyot mutaxassisi o'z kasbiy faoliyatini Sog'liqni saqlash vazirligi tizimidagi tibbiy va biologik ma'muriy hududlardagi muassasalarida amalga oshiradi: yirik ixtisoslashtirilgan tibbiy markazlarning diagnostika laboratoriyalarida, respublika, viloyat, shahar va tuman klinik shifoxonalarida; ortirilgan munitet tanqisligi sindromiga (OITS) qarshi kurashish uchun laboratoriya markazlarida; o'ta xavfli infeksiyalarning oldini olish laboratoriya markazlarida; ixtisoslashtirilgan dispanserlarning diagnostika laboratoriyalarida; birlamchi tibbiy yordamda; respublika, viloyat, tuman sanitariya-epidemiologiya muassasalarining laboratoriyalarida; sog'liqni saqlash tizimidagi organlar va muassasalarda "Biologik tibbiyot ishi" ixtisosligi bo'yicha oliy tibbiy ma'lumotli mutaxassislar lavozimlarining namunaviy nomenklaturalarida nazarda tutilgan tegishli lavozimlarda; sog'liqni saqlash organlari, oliy va o'rta maxsus o'quv yurtlari, ma'muriy, ilmiy va pedagogik ishlar bo'yicha ilmiy-tadqiqot institutlari "Biologik tibbiyot fanlari" ixtisosligi bo'yicha oliy tibbiy ma'lumotli mutaxassislar uchun lavozimlarning namunaviy nomenklaturalarida nazarda tutilgan 5510900–Tibbiy biologiya ishi (Fundamental tibbiyot mutahassisi) yo'nalishi bo'yicha – Fundamental tibbiyot mutahassisi. lavozimida ishlaydilar.

2. FUNDAMENTAL TIBBIYOT MUTAXASSISI IXTISOSLIGIGA MALAKA TAVSIFNOMASI

2.1. Fundamental tibbiyot mutaxassisi bilimi:

Fuqarolar sog'lig'ini saqlash, sog'lom avlodni voyaga etkazish, onalar va bolalarni himoya qilish, qariyalarni himoya qilish, atrof-muhitni va ishlab chiqarishni muhofaza qilish to'g'risidagi qonun hujjatlarining asosiy qoidalarini, laboratoriya xizmatlarini, laboratoriya xizmatlarini tashkil etish, boshqarish va tashkil qilish tuzilmasi va asosiy prinsiplarini bilish.

2.2. Fundamental tibbiyot mutaxassisi ko'nikmasi:

Tibbiy etika va deontologiyaning asosiy tamoyillarini bilish va ularga rioya qilish, tibbiyot va madaniyat sohasida bilimdon, rahmdil, sog'lom jismoniy va ma'naviy, halol va prinsipial bo'lish, laboratoriya xizmatlarini tashkil qilish, avtomatlashtirish, standartlashtirish kabi muhim masalalarni hal qiling, sanitariya

qoidalari va normalariga rioya etilishini nazorat qilish, gigienik standartlar, ularning huquqlari va majburiyatlarini bilish, tarbiyaviy ishlarning ko'nikmalariga ega bo'lish.

2.3. Asosiy nazariy bilimlar

Fundamental tibbiyot mutaxassisi bilishi kerak:

- Ekologiya asoslarini, turli xil xavf omillarining aholi salomatligiga ta'sirining o'ziga xos xususiyatlarini, odamlarga zararli ta'sirini kamaytirish uchun gigienik va epidemiologik tadqiqotlarni tashkil etish va o'tkazish usullarini bilish.

- Tibbiyotning asosiy ilmiy va amaliy muammolari va rivojlanish istiqbollari va uning ilmiy-texnikaviy taraqqiyot davridagi rolini tushunish.

- Laboratoriya xizmatini tashkil qilishning asosiy prinsiplariga ega bo'lish, klinik va laborator tadqiqotlarni laboratoriya sifatini nazorat qilishni rejalashtirish va amalga oshirish.

- Olingan test natijalarini tahlil qilish va sharhlash va so'rovnoma algoritmini tuzish.

- O'z faoliyatining asosiy turlarini rejalashtirish, tashkil etish, amalga oshirish va tahlil qilish, laboratoriya xizmatlari sohasidagi boshqa mutaxassislar va tashkilotlar bilan hamkorlik qilish.

- Atrof-muhit va mehnat muhiti holatiga qarab, yoshi, jinsi hisobga olingan holda, aholining sog'lig'ini saqlash va yaxshilash bo'yicha chora-tadbirlarni asoslash va tashkil etish.

- Eksperimental modellash asoslarini puxta o'rgash, tadqiqot rejasini tuzish, ilmiy tadqiqotlar o'tkazish tamoyillarini bilish, olingan natijalarni mantiqiy tahlil qilish va ularning asosida tegishli xulosalar olish.

- Bemorni qo'shimcha tekshirish zarurligini aniqlash.

- Bemorni qo'shimcha tekshirish uchun dastur taklif qilish, davolash va diagnostika jarayonida ishtirok etish.

- O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining buyruq hujjatlarida nazarda tutilgan hujjatlarni berish.

- O'zbekiston Respublikasi Sog'liqni saqlash vazirligining buyruqlariga binoan birlashtirilgan tadqiqot usullarini qo'llash.

3. AHOLI SALOMATLIGINI SAQLASH VA KASALLIKLARNING OLDINI (PROFILAKTIKASIDA) FUNDAMENTAL TIBBIYOT MUTAXASSISINING O'RNI

3.1. Fundamental tibbiyot mutaxassisining majburiyatlari:

- fundamental tibbiyot mutaxassisi asosiy ishining yo'nalishi sog'liqni saqlash va profilaktika qilishdir.
- fundamental tibbiyot mutaxassisi funksional majburiyatlarining quyidagi ro'yxati SVP / SSP va SP sharoitida amalga oshiriladi:
 - aholining tibbiy savodxonligini oshirish;

- sog‘lom turmush tarzini targ‘ib qilish (jismoniy tarbiya, sport, to‘g‘ri ovqatlanish, shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilish va boshqalar);
- chekish, giyohvandlik, spirtli ichimliklarni haddan tashqari iste‘mol qilish va boshqa xavf omillariga qarshi kurashish;
- aholi o‘rtasida profilaktika tadbirlarini o‘tkazish;
- jarohatlar, baxtsiz hodisalar, zaharlanishning oldini olish bo‘yicha chora-tadbirlarni amalga oshirish;
- davolash va profilaktika muassasalari mutaxassislarini jalb qilgan holda diagnostika, sog‘lomlashtirish va reabilitatsiya tadbirlari kompleksini tashkil qilish.

3.2 Malakali tibbiy yordam ko‘rsatish (qo‘shish kerak!)

Fundamental tibbiyot mutaxassisi malakali tibbiy yordami ikki toifadagi xizmat turlarini o‘z ichiga oladi, ular quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

1. Biriktirilgan aholi salomatligini muhofaza qilish, profilaktik, sanitar-gigienik va epidemiyaga qarshi tadbirlarni olib borish.
2. Aholiga sifatli tibbiy yordamni ko‘rsatish, tashxislash va dinamikada kuzatuvni olib borish, bolalarda ko‘p tarqalgan kasalliklarning profilaktikasi va reabilitatsiyasini amalga oshirish.

4.SOG‘LIKNI SAQLASH BIRLAMCHI TIZIMIDA KO‘RSATILADIGAN TIBBIY YORDAM HAJMI

4.1.Ko‘rsatiladigan tibbiy yordam darajasiga ko‘ra fundamental tibbiyot mutaxassisi tomonidan bajariladigan faoliyat:

- profilaktika faoliyati (birlamchi, ikkilamchiva x.k.):

- axoli salomatligini himoya qilish, skrining, emlash, sanitariya-oqartuv va epidemiyaga qarshi ishlarni vaqtida olib borish;

- tashxisga oid faoliyati:

- klinik va instrumental - laboratoriya tadqiqot usullari asosida bolalarga
- kasallik va patologik holatiga zamonaviy klinik va laborator tekshiruvlar asosida tashxis qo‘yish;

- tashkiliy-boshqaruv faoliyati:

- birlamchi bo‘g‘inlarda tibbiy xodimlarning mehnatini tashkil etish, funksional majburiyatlarni va ularni amalga oshirishning optimal algoritmini aniqlash;

- mehnatni muhofaza qilish va xavfsizlik texnikasi bo‘yicha tadbirlarni uyushtirish, kasbiy kasalliklarni profilaktika qilish, ekologiya xavfsizligiga amal qilish va uni ta‘minlash ustidan nazorat qilish;

- birlamchi bo‘g‘inlarda hisob yuritish-hisobot berish bo‘yicha tibbiy hujjatlarni yuritish;

- ish bo‘yicha yozishmalar (xizmatdagi xatlar, tahliliy materiallar, xatlar) ni yuritish;

4.2. Davolash, profilaktika, diagnostik va boshqa tadbirlarning o'tkazilishi ko'zda tutilgan kasalliklar ro'yhati:

4. SHOSHILINCH YORDAM

1. Quyidagi kasalliklarga erta tashhis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazishga yordam:

- Xushdan ketish
- Anafilaktik reaksiya
- Gipertermiya
- Febril (gipertermik) xurujlar
- Barqaror bo'lmagan stenokardiya
- 1-darajali gipertenziv kriz
- Bronxial astma xuruji
- Isterik reaksiyalar
- Tashqi va ko'p bo'lmagan qon ketish
- O'tkir eshakemi
- Alkogoldan o'tkir zaharlanishning engil va o'rtacha og'irlik darajasi
- Hasharotlar, hayvonlar va ilonlarning chaqishi
- Epileptik xurux
- Yuzaki begona jism va kon'yunktivani zararlanishi
- Tashqi eshitish kanali va burunda begona jism
- Har qanday darajadagi sovuq va issiq urishi
- Soxta krup (engil laringo-traxeit)
- O'tkir siydik tutilishi
- Ichak kolikasi
- Gepatik kolik
- Buyrak kolikasi
- Ko'karishlar va yuzaki teri yaralari
- Haddan tashqari isib ketish
- Fimoz
- O'tkir psixozlar, epileptik holat, alkogoldan aljirash
- Chiqqan joylar, jarohatlar, singan joylar
- Ichki a'zolarining shikastlanishi.
- Miya shikastlanishi.
- Septik holatlar
- Qon ketishi (nazofaringeal, o'pka, qizilo'ngach, oshqozon-ichak, buyrak, bachadon)
- Elektrotravma, cho'kish, osish
- O'tkir ekzogen zaharlanish (zaharlanish) va giyohvand moddalarni haddan tashqari oshirib yuborish
- Predagonal va agonal holatlar,
- Klinik o'lim.

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Koma (gipoglikemik, giperglikemik, jigar, uremik, nevrologik), miya shishi, preeklapsiya, eklampsiya.
- Kollaps, shok (gipovolemik, qayta taqsimlovchi, kardiogen va obstruktiv).
- O'tkir nafas etishmovchiligi, laringospazm, bronxospazm, laringeal shish, astmatik holat, bronxo-obstruktiv sindrom, pnevmotoraks, asfiksiya
- Paroksizmal taxikardiya
- Morgan-Adams-Stoks sindromi
- Miokard infarkti
- Yurak astmasi, o'pka shishi
- 2-darajali gipertenziv kriz, tireotoksik kriz
- Miya qon aylanishining o'tkir buzilishi (ishemik, gemorragik, vaqtinchalik ishemik xuruj)
- O'tkir qorin
- Kvinke shishi, Layell sindromi, anafilaktik shok
- Tromboembolik sindrom, tarqalgan tomir ichi sindromi, gomologik qon sindromi
- Yuqori nafas yo'llarining begona jismlari
- Glaukomaning o'tkir xolati
- O'tkir buyrak etishmovchiligi. Anuriya. Oliguriya.

5. NAFAS OLISH A'ZOLARINING KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun kerakli laborptoriya tekshiruvini amalga oshirish:

- ORVI, o'tkir faringit
- O'tkir traxeit
- O'tkir bronxit
- Surunkali obstruktiv bo'lmagan bronxit
- Pnevmoniya (shifoxonadan tashqari va nozokomial, engil kechishi)
- Bronxial astma (I-II bosqich)
- O'SOK I-II darajali (A, B guruhi)
- Bronxoektaz (engil kechishi)
- Surunkali nafas etishmovchiligi (I daraja)

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Surunkali obstruktiv bronxit, bronxiolit
- Bronxial astma (III-IV bosqich)
- O'SOK III-IV darajali (C, D guruhi)
- Pnevmoniya (shifoxonadan tashqari va nozokomial, o'rtacha va og'ir kechishi)

- Bronxoektaz (o'rtacha va og'ir kechishi)
- Pnevmonioz
- Plevritlar
- Surunkali o'pka yuragi
- O'pka emfizemasi, pnevmoskleroz
- O'pka absessi va gangrenasi

6. YURAK QON TOMIR TIZIM KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Arterial gipertenziya (gipertenziya, II va III xavf)
- Ateroskleroz
- YUIK: Stabil stenokardiya I-II FC.
- YUIK: postinfarkt kardioskleroz
- Miokardit (engil kechishi)
- Aritmiya (sinusli taxikardiya, sinusli bradikardiya, nodir monotop ekstrasistoliya)
- Surunkali yurak etishmovchiligi I-II A daraja.

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashhishlash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Aritmiyaning xavfli turlari (ekstrasistoliya, paroksizmal taxikardiya, xilpillovchi aritmiya, sinus tugunining zaifligi, yurak stimulyatorining ko'chishi, blokada va boshqalar).
- Arterial gipertenziya (gipertenziya, III va IV xavf)
- Semptomatik arterial gipertenziya
- YUIK. Stabil stenokardiya III-IV FC.
- YUIK. Nostabil stenokardiya
- YUIK. Miokard infarkti
- Miokardit (o'rtacha va og'ir kechishi).
- Perikardit
- YUqumli endokardit
- Arterial gipertenziyaning kriz bilan kechishi
- Tug'ma va orttirilgan yurak nuqsonlari
- Kardiomiopatiyalar
- IIB-III darajali surunkali yurak etishmovchiligi.

7. ME'DA-ICHAK YO'LLARI KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Gastroezofagial refluyks kasalligi (I va II darajali)
- Surunkali gastrit, duodenit (engil kechishi)

- Oshqozon va 12 barmoq ichak yara kasalligi (asoratlanmagan va engil kechishi)
- Surunkali enterit, kolit (engil kechishi)
- O't pufagi va o't yo'llarining diskineziyasi
- Surunkali toshsiz xoletsistit (engil kechishi)
- Surunkali nofaol gepatit (noinfeksion etiologiyali)
- Postxoletsistektomik sindrom
- Ichakning ta'sirlanish sindromi

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashhishlash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Gastroezofagial reflyuks kasalligi (III va IV darajali)
- O'tkir gastrit
- Surunkali gastrit (o'rtacha va og'ir kechishi)
- Oshqozon va 12 barmoq ichak yara kasalligi (asoratlangan, o'rtacha va og'ir kechishi)
- O'tkir va surunkali xoletsistit (o'rtacha va og'ir kechishi)
- Gepatobiliar yo'lining funksional buzilishlari (o'rtacha va og'ir kechishi)
- Surunkali enteritlar, kolitlar (qo'zish davri, og'ir kechishi)
- Seliakiya
- Vilson-Konovalov kasalligi
- Jigar sirozi
- Nospetsifik yarali kolit
- Kron kasalligi

8. BO'G'IM VA BIRIKTIRUVCHI TO'QIMA KASALLIKLARI:

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- osteoartrit
- osteoxondroz
- osteoporoz
- yurak nuqsonisiz surunkali revmatik kasalligi

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashhishlash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- O'tkir revmatik isitma
- Yurak nuqsonli surunkali revmatik kasalligi
- Rematoid artrit
- Ankilozli spondilit
- Reaktiv artrit (Reyter kasalligi)
- Psoriatik artrit
- Tizimli qizil yugurugi

- Tizimli skleroderma
- Dermatomiozit
- Boshqa biriktiruvchi to‘qima kasalliklari
- Tizimli vaskulitlar
- Podagra

9. BUYRAK VA SIYDIK YO‘LLARI KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo‘yish uchun zarur bo‘lgan laboratoriya tekshiruvini o‘tkazish :

- O‘tkir pielonefrit (asoratlanmagan)
- Uretrit
- Sistit
- Balanit, balanopostit, fimoz
- O‘tkir prostatit
- Orxoepididimitlar (nospetsifik)
- Enurez (engil shakli)
- Siydik kislotasi diatezi

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashhishlash uchun zarur bo‘lgan laboratoriya tekshiruvini o‘tkazish:

- Buyrak jomchalari va siydik yo‘llarida tug‘ma nuqsonlar (soni, joylashishi, hajmi va tuzilishi)
- O‘tkir pielonefrit (asoratlangan)
- Surunkali pielonefrit
- Surunkali sistit, surunkali prostatit
- O‘tkir va surunkali glomerulonefrit
- Buyrak amiloidozi
- Irsiy nefropatiya
- Buyrak-tosh kasalligi
- Surunkali buyrak kasalligi
- Buyrak karbunkuli va absesi, paranefrit
- Siydikni ushlab tura olmaslik – enurez (og‘ir shakli)
- Surunkali prostatit
- Gidronefroz
- Varikotsele, moyak va urug‘ tizimchasi istiqsosi
- Kriptorxizm
- Erkaklarda bepushtlik, erektil disfunksiya, erta ejakulyasiya
- Peyroni kasalligi
- Prostata bezi yaxshi sifatli giperplaziyasi va prostata saratoni
- Buyraklar, siydik pufagi, moyak, jinsiy olat o‘smalari

10. QON XOSIL QILUVCHI TIZIM KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Anemiya (I va II darajali temir tanqisligi, V_{12} , I-darajali foliy-etishmasligi anemiyasi)
- Leykemoid reaksiyalar

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Anemiya (temir tanqisligi, V_{12} , foliy-etishmovchiligi - o'rtacha darajadan og'irgacha)
- Gemolitik anemiya
- *Aplastik anemiya*
- *Gemofiliya*
- *Trombotsitopatiyalar va trombotsitopeniyalar*
- Gemorragik vaskulit
- *O'tkir va surunkali leykozlar*
- Mielom kasalligi
- Limfogranulomatoz
- Nur kasalligi
- DVS – sindrom

11. ENDOKRIN TIZIMI VA MODDALAR ALMASHINUVINING BUZILISHI KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Endemik bo'qoq
- Ekzogen konstitutsiyaviy semirish
- Qandli diabet, 2-turi (asoratlanmagan)
- Gipotiroidizm

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Qandli diabet 1-turi
- Qandli diabetning 2-turi (og'ir, asoratlangan kechishi)
- Diffuz toksik bo'qoq
- Tiroiditlar
- Akromegaliya, gigantizm
- Gipofizar nanizm
- Gipogonadizm
- Itsengo-Kushing kasalligi va sindromi

- Qandsiz diabet
- Aldosteroma
- Feoxromotsitoma
- Buyrak usti bezi etishmovchiligi
- Qalqonsimon bez o'smalari

12. ASAB TIZIMI KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Migren, kuchli bosh og'rig'i
- Nevrit va nevrалgiya
- Umurtqa pog'onasidagi og'riq sindromi (refleks, radikulyar)
- Vegeto-qon tomir distoniyasi

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- O'tkir polineyropatiyalar
- Miya qon aylanishining o'tkir va surunkali kasalliklari
- Parkinson kasalligi
- Meningit, ensefalit, mielit, polimielit
- Tarqoq skleroz
- Amiotrofik lateral skleroz, siringomieliya
- Bolalarda serebral falajlik
- Irsiy kasalliklar
- Epilepsiya
- Vestibulyar sindromlar (Mener sindromi, vestibulyar neyromalar va boshqalar).
- Bosh va orqa miya o'smalari
- Genetik kasalliklari

13. RUHIY BUZILISH VA KASALLIKLAR

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Nevrozlar, engil nevroitik kasalliklar
- O'tkir alkogolli mastlik, engil va o'rtacha og'ir kechishi
- Engil darajadagi depressiv o'zgarishlar
- Psixosomatik kasalliklar
- Bolalar nevrozi

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Reaktiv psixozlar

- Psixopatiya va boshqa shaxsiy kasalliklar
- SHizofreniya
- Aqliy zaiflik
- Epilepsiya
- Psixoaktiv moddalarni iste'mol qilish natijasida aqliy va xulq-atvor buzilishi
- Jinsiy va jinsni aniqlash buzilishlari
- Bolalik va o'smirlikdagi psixologik rivojlanishning buzilishi
- Bolalik va o'smirlikdagi xulq-atvor va hissiy kasalliklar
- O'rtacha va og'ir depressiv kasallik
- Somatoform buzilishi

14. YUQUMLI KASALLIKLAR

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- ORVI, gripp
- Virusli hepatit A
- Epidemik parotit (engil kechishi)
- Ko'k yo'tal
- Qizamiq, qizilcha (engil kechishi)
- Skarlatina (engil kechishi)
- Gelmintozlar

Izoh: agar davolanish paytida hech qanday samara kuzatilmasa yoki bemorning ahvoli o'irlashsa, kasalxonaga yotqizish va mutaxassisning maslahati zarur.

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam talab qiladigan kasalliklarning diagnostikasini amalga oshirish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Havotomchi infeksiyalar (ORVI va gripp - og'ir kechishi, difteriya, qizamiq - og'ir kechishi, qizilcha - og'ir kechishi, epidemik parotit - og'ir kechishi, qizilcha - og'ir kechishi, meningit, infeksiyon mononuklyoz).
- Ichak infeksiyalari va invazyalari (ich qotishi, paratifoid isitma, salmonellyoz, dizenteriya, botulizm, vabo, polimielit, toksoplazmoz, exinokokkoz, lyamblioz, amibiyoz, gelmintozlar)
- B, C, D virusli hepatitlari
- Transmissiv infeksiyalar (bezugak va arbovirus infeksiyalari)
- Zoonoz infeksiyalari (brutsellyoz, quturish, kuydirgi, vabo).
- Teri infeksiyalari (qizilo'ngach, qoqshol)
- OIV infeksiyasi
- Yuqumli kasalliklardagi favqulotda vaziyatlar (gipovolemik shok, ITSH, anafilaktik shok, miya shishi, OPE, Uotexauz-Fridereksen sindromi)

- Virusli infeksiya (sitomegalovirus infeksiyasi, herpes virusi infeksiyasi), suvchechak (og‘ir kechishi).

15. TERI-TANOSIL KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo‘yish uchun zarur bo‘lgan laboratoriya tekshiruvini o‘tkazish :

- Seboreya
- So‘gal, lipomalar
- Odatiy xusnbuzarlar
- O‘choqli alopetsiya
- Pedikulyoz
- Qichima
- Surunkali eshakemi
- Kontaktli dermatit
- Rangdor temiratki

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordam talab qiladigan kasalliklarning diagnostikasini amalga oshirish uchun zarur bo‘lgan laboratoriya tekshiruvini o‘tkazish:

- Allergodermatit
- Toksikoderma
- Piodermiya, psevdofurunkuloz
- Neyrodermatit
- Dermatofitoz
- Ekzema
- Psoriaz
- Qizil tekis temiratki
- Herpes
- Moxov
- Pufaklar
- Pigmentli teri hosilalari
- Fotodermatoz va qizil yuguruk
- Teri leyshmaniozi
- Zardob kasalligi
- Angioma, teri saratoni
- Jinsiy yo‘l orqali yuquvchi infeksiyalar (gonoreya, sifilis, trixomonioz, kandidoz, xlamidioz, herpes, OITS)
- Vitiligo

16. TUBERKULYOZ

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Tuberkulez kasalligini erta tashxislash
- Tuberkulezning faol bo'lmagan davri

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Birlamchi tuberkulez
- O'choqli va yallig'langan o'pka tuberkulezi
- O'pka tuberkulyomasi
- Tarqoq tuberkulez
- O'pka tuberkulezining destruktiv shakllari
- Plevrit
- O'pkadan tashqari a'zolar tuberkulezi

17. BOLALAR KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Fiziologik sariqlik
- Erta tug'ilish 1 darajasi
- Atopik dermatit
- Protein-energetik etishmasligi
- Raxit
- Alimentar diareya
- Enurez
- O'tkir bronxit
- Surunkali bronxit (engil kechishi)
- Bronxial astma (engil kechishi)
- Gastrit
- Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yarasi (asoratlanmagan)
- O't yo'llari diskineziyasi
- Surunkali nafaol gepatit
- Siydik yo'llari infeksiyalari
- Kamqonlik (1-2 daraja)
- Gipovitaminoz
- ORI (asoratlanmagan)

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Tug'ruq asfiksi va tug'ilish travmasi
- Erta tug'ilish 2 va 3 daraja
- Yangi tug'ilgan chaqaloqning gemolitik kasalligi
- Bachadon ichi infeksiyalari
- Gipoksik-ishemik ensefalopatiya
- Birlamchi va ikkilamchi pielonefrit
- Zotiljam
- Obstruktiv bronxit, bronxiolit
- Bronxial astma (o'rtacha va og'ir)
- Miokardit
- Yurakning revmatik kasalligi
- Tug'ma va orttirilgan yurak nuqsonlari
- Ichki a'zolarining tug'ma anomaliyalari
- Sepsis
- Balog'atga etmagan bolalarning surunkali artriti
- Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichak yara kasalligi (asoratlangan)
- Surunkali faol gepatit
- Jigar sirozi
- Glomerulonefrit
- Tizimli kasalliklar
- Dismetabolik nefropatiya
- 3-darajali kamqonlik

18. AKUSHERLIK VA GINEKOLOGIYA

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erda tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Fiziologik homiladorlik
- Homilador ayollarni engil turdagi qusishi
- Homiladorlikdagi gestasion gipertenziyaning engil turi
- Tug'ruqdan keyingi davrdagi fiziologik davolanishni boshqarish
- Laktostaz, gipogalaktiya
- Homiladorlikda 1-2 darajali anemiya
- Hayz oldi sindromi
- Klimakterik sindrom
- Tashqi jinsiy a'zolarining o'tkir va surunkali yallig'lanish kasalliklari
- Hayz ko'rish siklining buzilishi
- Kontratsepsiya usullari

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Asoratlangan homiladorlik: ko'p homilalik, ko'p suvlik, kam suvlik, bachadonda chandiqlar, rezus immunizatsiyali homiladorlik.
- Voyaga etmagan bolalarda qon ketish
- Vaginal qon ketish
- Somatik kasalliklar bilan homiladorlik
- Homiladorlikda anemiyaning og'ir shakli
- Homilador ayollarning o'rtacha va og'ir turdagi qusishi
- Gipertenziv kasalliklar: surunkali arterial gipertenziya, og'ir homiladorlik gipertenziyasi, preeklampsiya va eklampsiya.
- Homiladorlikni ko'tara olmaslik. Homilani tushish xavfi
- Abort va ularning asoratlari
- Erta tug'ilish
- Bachadondan tashqari homiladorlik
- Bepushtlik
- Endometrioz va mioma
- Bachadon va qin devorlari tushishi
- Ayol jinsiy a'zolarining neoplazmalari
- Bachadon bo'yni va bachadon patologiyasi

19. XIRURGIK KASALLIKLAR

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Yuaki kesilgan va ko'kargan yaralar
- Furunkullar, gidradenit, limfadenit (yuz va bo'yin sohalaridagi joylashgan yaralardan tashqari)
- Yotoq yaralari
- Trofik yaralar
- Tirnoqlarning ichga botib o'sishi
- Anusning o'tkir yorilishi
- Asoratlanmagan tashqi gemorroy
- Yumshoq to'qimalarning yaxshi sifatli o'smalari (lipoma, ateroma, so'gallar va boshqalar).

2. ShHoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Chuqur kesilgan va ko'kargan yaralar
- Panaritsiy, paronixiya

- Furunkuloz, flegmona
- Asoratlangan mastit
- Xo'ppozlar (teri osti va ichki a'zolar)
- Osteomielit
- Paraproktit, to'g'ri ichakning tushishi
- Qorin bo'shlig'i a'zolarining o'tkir kasalliklari (appenditsit, pankreatit, kalkulozli xoletsistit va boshqalar).
- Ko'krak bo'shlig'i a'zolarining o'tkir kasalliklari (ochiq, yopiq, klapanli pnevmotoraks va boshqalar).
- CHurra
- Tromboflebit, varikoz kasalligi
- Reyno kasalligi
- Obleterlovchi ateroskleroz va endarteriit
- Aorta anevrizmasi
- Ko'ks oralig'i a'zolari kasalliklari (ko'ks a'zolari jarohatlari, mediastenit, yurak nuqsonlari va boshqalar).
- Qizilo'ngach kasalliklari
- Qalqonsimon bez kasalliklari
- Oyoqlar gangrenasi (ateroskleroz endoarterit va qandli diabet fonida oyoqlarning kritik ishemiyasi)

20. TAYANCH HARAKAT A'ZOLARI KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Yassi oyoqlik
- Tayanch faoliyatini buzilishi
- Tendosinovit, miozit
- Langet va shinalar qo'yish va echish (oyoq-qo'llarni immobilizatsiya qilish)
- Sinishlar
- Jarohatlar va cho'zilishlar
- Teri va teri osti to'qimalariga zararlanishidagi yaralar
- Jarohatlarning oldini olish

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Tayanch-harakat tizimining tug'ma nuqsonlari
- Maymoq oyoq
- Bursit, sinovit
- Chanoq-son bo'g'imi displaziyasi
- Skoliotik kasallik

- Osteomielit
- Ankiloz va kontrakturalar
- Suyak va yumshoq to'qimalar o'smalari

21. QULOQ, TOMOQ VA BURUN KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- LOR a'zolarining shikastlanishi, kuyishi va muzlashi
- Burun, quloq va xalqumda yot jism
- LOR a'zolarining saramasi
- Oltingugurt tiqini
- Bosh aylanishi, quloqdagi shovqin
- Eshitish qobiliyatini yo'qotish va karlik
- Quloq furunkuli (asoratsiz)
- Tashqi otit
- O'tkir va surunkali o'rta otit
- Burun furunkuli (asoratsiz)
- Rinit va burun bo'shliqlari yallig'lanishining o'tkir va surunkali shakllari
- Allergik rinit
- O'tkir va surunkali faringit
- Surunkali tonzillitning oddiy shakli va 1-darajali allergik shakli
- Angina
- O'tkir va surunkali laringit
- Quloq suprasini xondroperixondriti
- Tashqi eshitish kanalining ekzemasasi
- Otomikoz

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish:

- Burun, quloq anomaliyalari
- Tashqi burunning deformatsiyasi
- Surunkali rinit (gipertrofik shakli)
- Sinusitlar (asoratlangan)
- Burun yo'lining qiyshiqligi
- O'tkir va surunkali o'rta otit (asoratlangan)
- Mener kasalligi
- Eshituv nervining o'tkir nevriti
- Konduktiv va aralash karlik
- II-III darajali adenoid vegetatsiyasi
- Nafas etishmovchiligi
- Surunkali tonzillit (I-II darajali toksik-allergik shakli)

- Parafaryangial, paratosillar, yutqin xo'ppozlar
- Yuqori nafas yo'llarining infeksiyon granulomalari (skleroma)
- O'tkir epiglottit
- Yutqinning surunkali stenozi
- LOR a'zolarining o'simtalari
- Yaxshi sifatli paroksizmal pozitsion bosh aylashishi

22. KO'Z KASALLIKLARI

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini amalga oshirish:

- O'tkir va surunkali kon'yunktivit
- O'tkir va surunkali blefarit (engil kechishi)
- Yachmen
- Dakrioadenit

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Pteregium
- Ektropion, entropion, ptoz
- Qovoq absessi va flegmonasi
- Xalyazion
- Blefarit (og'ir kechishi)
- Dakriotsistit
- G'ilaylik
- Sklerit
- Keratit
- Uveit
- Refraktiv anomaliyalar (blizorukost, dalnozorkost, astigmatizm, ambliopiya)
- Katarakta
- Glaukoma
- Gemoftalm
- Ko'z to'r pardasi kasalliklari (ko'chishi, SVS trombozi, SAS okklyuziyasi, diabetik retinopatiya, yoshga bog'liq bo'lgan makula degeneratsiyasi)
- Ko'ruv nervi kasalliklari (nevrit, dimlanish, atrofiya)
- Ko'zning shikastlanishi (jarohatlar va kuyishlar)
- Ko'z olmasi o'smalari

23. STOMATOLOGIK KASALLIKLAR

1. Quyidagi kasalliklarning oldini olish, erta tashxis qo'yish uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvlarini amalga oshirish:

- Stomatit

- Glossit
- Gingivit

2. Shoshilinch yoki ixtisoslashtirilgan tibbiy yordamni talab qiladigan kasalliklarni tashxislash uchun zarur bo'lgan laboratoriya tekshiruvini o'tkazish :

- Patologik prikus
- Karies
- Paradantoz
- Yuz-jag' sohasidagi o'smalar va o'smasimon xosilalar
- Yuz-jag' sohasining tug'ma nuqsonlari
- Yuz-jag' sohasi yallig'lanish kasalliklari (abscess va flegmona)

**5. FUNDAMENTAL TIBBIYOT MUTAXASSISI EGA BO'LISHI SHART
AMALIY KO'NIKMALAR**

Fundamental tibbiyot mutaxassisi quyidagi amaliy ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak:

Tibbiy laboratoriya genetikasi sohasida

- Laboratoriya genetikasining predmeti va vazifalarini bilish
- Laboratoriya genetikasi usullarini bilish
- PZR laboratoriyasini tashkil qilish tamoyillarini bilish
- Nuklein kislotalarning genetik ma'lumotlarni saqlash va amalga oshirishdagi rolini bilish; gen tuzilishi; mutatsiyalar tasnifi.
- Sitogenetik tadqiqotlar, me'yoriy va sanitariya-gigiena talablari bo'yicha laboratoriya xizmatini tashkil qilishni bilish.
- Molekulyar genetik tadqiqotlar uchun zamonaviy diagnostika uskunalarning ishlash printsiplarini bilish (xromosoma kasalliklarini tashxislash, jinsiy xromatinni o'rganish, irsiy kasalliklarni aniqlashning biokimyoviy usullari).

Toksikologik va farmakologik laboratoriya sinovlari

- Zararli moddaga ta'sir qilishning shakllari va bosqichlarini bilish.
- Markazlar, klinikalar, o'tkir zaharlanish bo'limlarining kimyoviy va toksikologik laboratoriyalarida aniqlangan moddalarni bilish.
- Narkologik kasalxonalar va dispanserlarning kimyoviy va toksikologik laboratoriyalarida aniqlangan moddalarni bilish va dori vositalarini tahlil qilish.
- Farmakokinetikaning asosiy tushunchalarini bilish.
- Dori terapiyasini laboratoriya nazoratini bilish.
- Farmakologik tadqiqotlarni aniqlash, asoslari, rejalashtirishini bilish;
- Toksikologik tadqiqotlarning ta'rifi, asoslari, rejalashtirishini bilish;
- O'sish omillarining ta'rifini, asoslarini, terapiya qarshiligini bilish;
- Molekulyar toksikologiya, farmakologiya asoslari, dorilarning o'zaro ta'siri va dorilarga qarshilikning molekulyar asoslarini bilish.

Laboratoriya axborot tizimlari (LAT)

- Laboratoriya tadqiqotlarini markazlashtirish va avtomatlashtirishda LATga ehtiyojni bilish
- Laboratoriya ma'lumotlarini boshqarish tizimlarining xususiyatlarini bilish
- Laboratoriya ichidagi axborot va texnologik jarayonlarni avtomatlashtirishni bilish
- Avtomatlashtirilgan laboratoriyaning axborot tizimiga asoslangan boshqa shifoxonalarni avtomatlashtirish tizimlari bilan integratsiyasini bilish
- LATning texnik vositalarini bilish
- Xususiy xususiyatlar va mijozlar ma'lumotlari va tadqiqotlar natijalarining maxfiyligini ma'lumotlar bazalarini himoya qilishni bilish

Laboratoriya xizmatlarini tashkil qilish. Xavfsizlik muhandisligi. Sifat nazorati:

- O'zbekiston Respublikasida klinik laborator diagnostikasi rivojlanishining tashkiliy masalalarini bilish;
- Mehnat to'g'risidagi qonun hujjatlari asoslarini bilish;
- Tibbiy etika va deontologiya qoidalarini bilish;
- Tibbiyot tashkilotlari laboratoriyalari faoliyatini va klinik laboratoriya tadqiqotlarining sifatini boshqarishni belgilaydigan qonunchilik, me'yoriy, yo'riqnomaviy va uslubiy hujjatlarni bilish;
- Ichki laboratoriya va laboratoriyalararo sifatni boshqarish turlarini bilish;
- Klinik laborator diagnostikasida sifat nazorati haqida bilish;
- Klinik laborator diagnostikasida xalqaro tizim bo'yicha o'lchov birliklarini bilish;
- Nazorat sxemalarini tuzish va ulardan foydalanish;
- Nazorat materiallarini, ko'r va panelli sinovlarini bilish va foydalanish.

Ichki organlarning tuzilishi, funksiyasi va kasalliklari

- Inson tanasi organlari va tizimlarining morfologiyasi, fiziologiyasi, biokimyasini bilish;
- Patomorfologiya asoslarini, patogenezni, dalillarga asoslangan tibbiyotning asosiy printsiplarini, yurak-qon tomir, nafas olish, oshqozon, urogenital, gematopoetik, mushak-skelet, asab, immunitet, endokrin tizimlarining keng tarqalgan kasalliklarini diagnostika qilish va davolash standartlarini bilish.
- Yurak-qon tomir, nafas olish, ovqat hazm qilish, genitouriner, gematopoetik, mushak-skelet, asab, immunitet, endokrin tizimlarining keng tarqalgan kasalliklarida dalillarga asoslangan tibbiyot nuqtai nazaridan laboratoriya tadqiqotlarining klinik jihatdan informatsionligini bilish;
- Favqulodda vaziyatlarning patogenezini, diagnostikasi va monitoringi asoslarini bilish;
- Kasalliklarning xalqaro tasnifini bilish.

Preanalitika, tahlil va laboratoriya tadqiqotlarining post-analitik bosqichi

- Klinik laboratoriya tadqiqotlarining asosiy zamonaviy preanalitik va analitik texnologiyalarini bilish;

- Klinik laboratoriya tadqiqotlarida ishlatiladigan o'lchash vositalarining, analizatorlarning va boshqa jihozlarning asosiy turlari ish prinsiplari va ishlash qoidalarini bilish;
- Laboratoriya tadqiqotlari natijalariga ta'sir qiluvchi omillarni preanalitik, analitik va postanalitik bosqichlarda bilish;
- Tadqiqot uchun material to'plash va tayyorlashni bilish: biokimyoviy, gematologik, gemostazologik, umumiy klinik, sitologik, gistologik, mikrobiologik va boshqa tadqiqotlar;
- Laboratoriya amaliyotida ELISA tahlilini bilish: immun fermenti fermenti asoslari, ba'zi yuqumli kasalliklarni ELISA usuli bilan tashxislash, ELISA usuli bilan endokrin kasalliklarni laboratoriya diagnostikasi, kasallik belgilarini ELISA usuli bilan aniqlash;
- Laboratoriya amaliyotida PZR tahlilini bilish: PZR tahlilining asoslari, PCR tahlilining asosiy bosqichlari, PZR tahlilini amaliy sog'liqni saqlashda qo'llash, molekulyar genetik usullarni rivojlantirish istiqbollari;
- Gematologik, biokimyoviy, koagulologik va siydik analizatorlari ustida ishlash tamoyillarini bilish: analizatorlarning ishlash prinsipi, kalibrlash, analizatorlar natijalarini sharhlash;

Favqulodda vaziyatlar qoidalarini

- Bemorni o'ta xavfli infeksiyalar belgilari aniqlanganda harakatlar qoidalarini bilish;
- Harbiy dala sharoitida, aholining ko'p talafotlari va tabiiy ofatlar yuz bergan taqdirda birinchi yordamni tashkil etish va hajmini bilish;
- Hayot uchun xavfli va favqulodda vaziyatlar uchun birinchi yordam ko'rsatish qoidalarini bilish;
- Radiatsiyaviy xavfsizlik asoslarini bilish;
- Bakteriologik, kimyoviy, radiatsion shikastlanishlar uchun toksikologik tadqiqotlar o'tkazish.

Gematologik tadqiqotlar uchun:

- Gematopoezning zamonaviy nazariyasini va qon hujayralari funksiyasini bilish;
- Qon va qon hujayralarining umumiy xususiyatlarini bilish
- Qon to'plash va qayta ishlashni bilish, qon surtmalarni tayyorlash, biriktirish va bo'yashni bilish.
- Tanadagi gemoglobinning tarkibini va gemoglobinni aniqlash usullarini bilish
- Qondagi eritrotsitlar sonini va qizil qon hujayralari sonini aniqlash usullarini bilib oling
- Qondagi retikulotsitlar sonini va retikulotsitlar sonini aniqlash usullarini bilish
- Qondagi trombotsitlar sonini va trombotsitlar sonini aniqlash usullarini bilish
- Qondagi leykotsitlar sonini va leykotsitlar sonini aniqlash usullarini bilish
- Periferik qonning hujayrali elementlarini aniqlash, leykotsitlar formulasini hisoblash
- Eritrotsitlarning cho'kish tezligini, ECHT ni aniqlash usullarini bilish
- Turli patologik sharoitlardagi qon o'zgarishining talqinini bilish;

Umumiy klinik tadqiqotlar uchun:

- Siydikning fizik-kimyoviy xususiyatlarini, siydik cho'kmasining mikroskopiyasini, siydik cho'kmasining miqdoriy namunalarini aniqlang.
- Fizikaviy va kimyoviy xususiyatlar, orqa miya suyuqligining mikroskopiyasi, ekssudat va transudatlar, balg'am, ayol va erkak jinsiy a'zolarining chiqishi, oshqozon tarkibidagi moddalar, o'n ikki barmoqli ichak tarkibidagi moddalar, safro (va o'n ikki barmoqli ichakdagi oshqozon sekretsialari), najaslar;
- Siydik, orqa miya suyuqligi, ekssudat va transudatlar, balg'am, ayol va erkak jinsiy a'zolarining chiqishi, oshqozon, o'n ikki barmoqli ichak, safro, najas va boshqa biomateriallarni tadqiq qilishning klinik-diagnostik ahamiyatini izohlang
- YUqumli va yallig'lanishli, allergik, parazitlar kasalliklarda balg'am, orqa miya suyuqligi, burun sinuslari va servikal kanalning oqishi, klinik-diagnostik ahamiyatini bilish.

Sitologik tadqiqotlar uchun:

- Sitologik tekshiruvni o'tkazish uchun asosiy ko'rsatkichlarni bilib oling: uyali elementlar tashxisi (yallig'lanish jarayoni, gipertrofiya (ko'payish), metaplazi, displazi)
- Kanserogenez asoslarini, o'sma o'sishi va metastazning xususiyatlarini, malignizatsiya va neoplazmalarning asosiy klinik belgilarini, malignite uchun sitologik mezonlarni biling.
- Soch, tirnoq, teri epiteliasining asosiy morfologik xususiyatlarini va ularning turli patologik jarayonlardagi o'zgarishlarini bilish.
- O'zgarishlarning xususiyatlarini bilish, anemiyaning turli shakllarini differensial tashhis qilish, ularni davolash samaradorligini mezonlarini aniqlash, kasallikning turli bosqichlarida laboratoriya ko'rsatkichlarining dinamikasini izohlash
- Leykotsitoz va leykopeniya laboratoriya diagnostikasi usulini bilish, periferik qonning laboratoriya ko'rsatkichlari dinamikasini izohlash
- Trombotsitoz va trombositopeniya laboratoriya diagnostikasi qanday o'tkazilishini bilish, periferik qonning laboratoriya parametrlari dinamikasini izohlash
- O'tkir leykemiya sitomorfologik tashxisini biling
- Surunkali leykemiyaning sitomorfologik tashxisini bilish, surunkali leykemiya bosqichlari va gematologik o'zgarishlar dinamikasini tavsiflash

Biokimyoviy tadqiqotlar:

- Oqsillar, lipidlar, uglevodlar metabolizmining asosiy jarayonlarini va ularni boshqarishni bilish;
- Fermentni aniqlashning diagnostik ahamiyatini bilish;
- Klinik va diagnostik ahamiyatini, gormonlar, biologik faol moddalarni aniqlashni bilish;
- Suv-tuz metabolizmining laboratoriya parametrlarini va uning buzilishini bilish;
- Turli xil kasalliklarda kislota-asos muvozanati va uning buzilish ko'rsatkichlarini bilish;

- Mineral metabolizm ko'rsatkichlarini va uning buzilishini bilish;
- O'tkir holatlar - diabetik koma, o'tkir pankreatit, miokard infarkti va boshqalarni diagnostika qilish uchun dastur tuzishni biling.

Koagulyasion tadqiqotlar uchun:

- Funktsional gemostaz tizimining zamonaviy asoslarini va ularning tarkibiy qismlarini bilish;
- Qon tomir - trombosit gemostazining laboratoriya parametrlarini o'rganish usullarini bilish;
- Plazma gemostazining laboratoriya parametrlarini o'rganish usullarini bilish;
- Antikoagulyant va fibrinolitik tizim ko'rsatkichlarini o'rganish usullarini bilish;
- Antitrombotik terapiyani laboratoriya nazoratini bilish;
- Gemostaz tizimining kasalliklarini va ularning eng ko'p uchraydigan kasalliklarida laboratoriya diagnostikasini biling.

Parazitologik tadqiqotlar natijalariga ko'ra:

- Parazitar kasalliklarning biologiyasi, morfologiyasi, etiopatogenezi, epidemiologiyasini bilish;
- Dumaloq gelmintlarning laborator diagnostikasini bilish;
- Barmoq qurtlarining laboratoriya diagnostikasini bilish;
- Yoriqlar laboratoriya diagnostikasini bilish;
- Ichakdagi protozoyadan kelib chiqadigan kasalliklarni laboratoriya diagnostikasini bilish;
- Qon parazitlarining laborator diagnostikasini bilish, qalin tomchi va bezgak parazitlarining bezgak turlarini farqlash
- To'qimalar parazitlarining laborator diagnostikasini biling.
- Teri va tanosil kasalliklari tashxisini bilish, biomaterialni o'rganish natijalarini sharhlash

Molekulyar biologik tadqiqotlar uchun:

- Molekulyar genetik tadqiqot asoslari va texnologiyasini bilish;
- Funktsional tashkilotni, gen tizimining tarkibiy qismlarini, genomikaning asosiy tushunchalarini, metabolomikani, proteomikani, nukleotidomikani bilish;
- Irsiy, yuqumli, nafas olish, onkologik, monogen va multifaktorial kasalliklarni tashxislash uchun molekulyar genetik usullarni bilish.

Immunologik tadqiqotlar

- Immunologik holatni baholash: neytrofillarning fagotsitik va metabolik faolligini aniqlash, nospesifik gumoral omillarni aniqlash (lizozim, C-reaktiv oqsil, qo'shimcha), T va B limfotsitlarini aniqlash, immunoglobulinlarni, qon tizimining antigenlarini aniqlash, eritrotsitlar antigenlari va antigenlar leykotsitlar, trombositlar va plazma oqsillari, eritrotsitlar, leykotsitlar, trombositlarga antitanalarni aniqlash (turli usullar bilan)
- Immunoferment tekshiruv asosini, ELISA tamoyillarini, raqobatdosh va raqobatsiz tadqiqot usullarini bilish;

- ELISA tomonidan sitokinlar, immunoglobulinlar ta'rifini bilish;
- ELISA usuli bilan OIV infeksiyasining tashxisini, usulning afzalliklari va kamchiliklarini bilish;
- ELISA usuli yordamida virusli gepatit, TORCH infeksiyalari, jinsiy yo'l bilan yuqadigan kasalliklar, o'sma markerlari, autoimmun va yuqumli kasalliklarning barcha belgilarini bilish;
- Endokrin kasalliklarning ELISA belgilarini bilish.

6. FUNDAMENTAL TIBBIYOT MUTAXASSISINING MUNOSABATLARIGA QO'YILGAN TALABLAR

Bemorlarga nisbatan fundamental tibbiyot mutaxassisi tomonidan ko'rsatiladigan munosabat

- Shifokor deontologiyasi;
- Shifokor sirlarini saqlashga rioya qilish;
- Bemorga va uning oila a'zolariga sog'lom turmush tarzini o'zgartirish bo'yicha maslahatlar berish;
- Bemorlar va ijtimoiy zaif guruhlarga g'amxo'rlik qilish monitoringi;
- Ratsional tibbiy aralashuv;
- Shifoxonagacha bo'lgan bosqichda diagnostika;
- Xodimlar bilan kollegial munosabatlarni o'rnatish
- Jamoaviy ishlash;
- Mehnatni tashkillashtirish;
- Boshqa muassasa xodimlari bilan hamkorlik qilish;
- Maslahatchilarni jalb qilish;

Shifokor malakasini oshirish

- Diagnostikaning zamonaviy usullarini o'zlashtirish;
- Malakali xujjatlarni yuritish va xisobotlar tayyorlash;
- Uzluksiz kasbiy ta'lim olish;
- Kompyuter va axborot texnologiyalari bilan ishlash, chet tillarini o'rganish;
- QVP/QOP va OP larda ishlarni tashkil qilish.

7. UZLUKSIZ KASBIY TA'LIM VA FUNDAMENTAL TIBBIYOT MUTAXASSISINING ATTESTATSIYASI

Fundamental tibbiyot ixtisosligiga ega mutaxassisi doimiy ravishda o'z-o'zini o'qitish orqali kasbiy bilim va ko'nikmalarini doimiy ravishda oshirib borishi kerak. Fundamental tibbiyot ixtisosligiga ega mutaxassisi oliy tibbiy o'quv yurtlarida, malaka oshirish institutlarida sertifikatlar va / yoki guvohnomalar olish bilan oylik sikl shaklida o'qitishlari mumkin.

Fundamental tibbiyot ixtisosligiga ega mutaxassisi tuman, viloyat va respublika miqyosida sog'liqni saqlash bo'limlari yoki xalqaro tashkilotlar tomonidan

tashkillashtirilgan qisqa muddatli o'quv kurslari va seminarlarda qatnashishi kerak, shundan so'ng u sertifikat, shaxodatnoma va guvoxonmalar oladi.

Har bir Fundamental tibbiyot ixtisosligiga ega mutaxassisi tibbiy yordam sifatini yaxshilash uchun har yili tekshiruv o'tkazadi. Tibbiyot bo'limi uchun eng muhim muammo haqida u loyiha tayyorlaydi, natijalari tibbiy kengashda muhokama qilinadi.

Har bir umumiy amaliyot shifokoridan aholi salomatligini saqlash va bemorlarga tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha qilingan ishlar to'g'risida yillik hisobot taqdim etish talab etiladi.

Har 5 yilda Fundamental tibbiyot ixtisosligiga ega mutaxassisi uning malakasini tasdiqlash uchun professional sertifikatlash imtihonini topshirish talab etiladi.

**Malaka tavsifnomasi tuzilishida quyidagi
hujjatlar bilan ishlangan:**

1. O'tgan yillarning malaka xususiyatlari.
2. Xalqaro X kasalliklarning tasniflash ma'lumotlari.
3. O'zbekiston, Rossiya va boshqa mamlakatlarning Umumiy amaliyot shifokori va pedagog sohasidagi olimlarning faoliyati.
4. JSST / YUNISEF materiallari.
5. Bir qator Internet saytlarining materiallari.

M.O'.

KELISHUV VARAG'I ISHLAB CHIQLDI:

Toshkent tibbiyot akademiyasi
rektori A.K.Shadmanov
2021 yil "06" 09

KELISHILDI:

Tibbiy ta'limni rivojlantirish
markazi direktori
N.R.Yangiyeva
2021 yil "06" 09

M.O'.

Toshkent pediatriya instituti
rektori B.T.Daminov
2021 yil "07" 09

Fan va ta'lim boshqarmasi
boshlig'i A.T.Maxmudov
2021 yil "10" 09

M.O'.

Toshkent shahar sog'liqni saqlash
Bosh boshqarmasi boshlig'i
A.V.Alimov
2021 yil "10" 09

M.O'.

Respublika ixtisoslashtirilgan gematologiya

ilmiy-amaliy tibbiyot markazi
A.A.Kayumov
bosh shifokori

2021 yil "08" 09

M.O'.

Brachlar malakasini oshirish instituti

Klinik laborator diagnostika kafedrasini
kafedra mudiri O.A.Aripov
2021 yil "08" 09

M.O'.

